שלשים

ושש (א) כריתות בתורה [א] הבא על האם ועל אשת אב ועל הכלה הבא על הזכור ועל הבהמה ואשה המביאה הבהמה עליה הבא על אשה ובתה א]ואשת איש הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ב](ועל אשת אחי אמו) ועל הנדה והמגדף ג]ועובד עבודת כוכבים והנותן מזרעו למולך ובעל אוב ד]ומחלל שבת וטמא שאכל ה]קדש והבא אל המקדש טמא והאוכל חלב ודם ונותר ופיגול והשוחט ומעלה בחוץ והאוכל חמץ בפסח והאוכל והעושה מלאכה ביום הכפורים והמפטם את השמן והמפטם את הקטרת והסך ו]את השמן המשחה (ב) [ב]והפסח והמילה מצות עשה על אלו חייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת ועל לא הודע שלהם אשם תלוי חוץ מן [ג]המטמא מקדש וקדשיו מפני שהוא בעולה ויורד דברי רבי מאיר וחכמים אומרים [ד]אף המגדף שנאמר [1] תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה יצא מגדף ז]שאינו עושה מעשה:

כל הנך כריתות במזיד בלא התראה אבל אי איכא התראה יש מהן בחנק ח]ויש מהן בסקילה ויש מהן במלקות ובשוגג בחטאת. והאי דנקט ואיירי למיתני ברישא עריות דאם ודאשת אב כו' והדר פסיק ותני ביני וביני הבא על הזכור ועל הבהמה והמביאה את הבהמה עליה והדר מתחיל למיתני אשה ובתה ולא קתני כולהו בהדי הדדי ט]בקמייתא משום דקים לן בסנהדרין (נג.) דכל הני דנקט ברישא אם ואשת אב וכלה והבא על הזכור ועל הבהמה דינייהו בסקילה ולהכי תננהו ברישא משום לחמורות משאר מיתות ב"ד י](ולהכי תננהו ברישא): **אשה ובתה.** ובת בתה ובת בנה בכלל יא](ובן) [וכן] בתו ובת בתו ובת בנו חמותו ואם חמותו ואם חמיו יב]בכלל זה: **מגדף.** איכא למאן דאמר ג) (סנהדרין דף נו) מברך את השם ואיכא למ"ד מזמר ומשורר לעבודת כוכבים: (א) כרת דנותר מפרש לקמן (דף ה.) בהאי פירקא ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ונכרתה ד) ומוקמינן ליה לקמן בנותר: וכרת דפיגול נמי מפרש לקמן בפירקא (שם) דיליף עון עון מנותר דפיגול כתיב ואם האכל יאכל מבשר זבח שלמיו ביום השלישי לא ירצה המקריב אותו לא יחשב לו פגול יהיה והנפש האוכלת ממנו עונה תשא ה) וכתיב בנותר ואוכליו עונו ישא מה התם (ב) יג]כרת בנותר דכתיב ביה עון אף בפגול דכתיב ביה עונה תשא כרת: שוחט קדשים בחוץ בכרת אפי' לא העלן דכתיב (ויקרא יז) ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' דם יחשב לאיש ההוא דם שפך ונכרתה ומעלה נמי בכרת דכתיב (שם) אשר יעלה עולה או זבח ואל פתח אהל מועד לא יביאנו וגו' ואם שגג ושחט והעלה בשוגג חייב שתי חטאות: יד]**ופסח ומילה מצות עשה.** ובכרת. פסח בכרת דכתיב (במדבר ט) והאיש אשר הוא טהור וגו'. מילה בכרת דכתיב (בראשית יז) וערל זכר אשר לא ימול וגו' ונכרתה. טו]והני פסח ומילה מצות עשה [ואין קרבן על שגגתן] אבל אינך כולהו מצות לא תעשה נינהו (ג) וחייבים בקרבן דאין קרבן אלא על לאו כדמפרש לקמן ו) וכגון לאוי דעריות דמפורשין הן. ובמגדף טז]מצינו לאו (שמות כב) אלהים לא תקלל וכרת נמי דכתיב (במדבר טו) והנפש אשר תעשה ביד רמה וגו' את ה' הוא מגדף ונכרתה. ובכל הני עריות דלעיל כתיב כרת דכולל להו בסיפא ונכרתו הנפשות העושות ז) ולאו נמי כתיב בהו בעריות כולהו (ויקרא יח) ערות אמך לא תגלה ובכולהו נמי לא תגלה כתיב. ובנדה נמי לאו (שם) ואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב וכרת דנדה כולל עם אחריני דלבתר עריות כולהו כתיב ונכרתו הנפשות העושות. והאי דלא יז]כתיב כרת לא באשת אחי אמו ולא באם אם חמותו דשניות הן מדברי סופרים דלא כתיבי באורייתא. והעובד עבודת כוכבים נמי לאו וכרת לאו דכתיב (שמות לד) לא תשתחוה לאל אחר וכרת דכתיב (במדבר טו) כי דבר ה' בזה ואת מצותו הפר הכרת תכרת ובעבודת כוכבים מיירי דבזה דבר ה' כדאמר מר בסנהדרין (צט.) ח) אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענום ולא יהיה לך בעבודת כוכבים מדבר. לאו דמולך (ויקרא יח) ומזרעך לא תתן להעביר למולך א"נ לא ימצא בך מעביר בנו ובתו באש ט) כרת נמי אית בהו דכתיב (ויקרא כ) ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל וגו' אשר יתן מזרעו למולך מות יומת וכתיב בתריה ושמתי אני את פני באיש ההוא והכרתי אותו וגו'. ובעל אוב נמי אית ביה אזהרה דכתיב (שם יט) אל תפנו אל האובות וגו' וכרת נמי דכתיב (שם כ) והנפש אשר תפנה אל האובות ונכרתה ובגמרא י) מפרש מאי טעמא לא תני הכא ידעוני. והמחלל את השבת אזהרה אית ביה דכתיב (שמות כ) לא תעשה כל מלאכה וכרת נמי דכתיב (שם לא) כי כל העושה בה מלאכה ונכרתה וגו'. וטמא שאכל את הקדש בלאו ולא יאכל עד אשר יטהר (ויקרא כב) ובכרת דכתיב [שם] אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב וגו' וטומאתו עליו ונכרתה. הבא אל המקדש טמא יח]לאו דכתיב ואל המקדש לא תבא (שם יב) ולא יטמאו את מחניהם כ) כרת כי את משכן ה' טמא ונכרתה ל). אוכל חלב ודם בלאו דכתיב (ויקרא ג) כל חלב וכל דם לא תאכלו כרת בחלב כי כל אוכל חלב ונכרתה (שם ז) כרת בדם (שם יז) כי נפש כל בשר דמו בנפשו הוא וגו' כל אוכליו יכרת. אזהרה דנותר (שמות כט) ושרפת את הנותר באש לא יאכל כי קדש הוא כדאמרן ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ונכרתה. אזהרה דפגול נפקא לן מהאי קרא [illegible] יט]מבשר [illegible] לא יאכל כי קדש [illegible] כל שבקדש פסול בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו וכרת כדאמרן יליף עון עון מנותר. שוחט בחוץ [illegible] (דף ג:) בלאו למאן דגמר בגזירה שוה (ד) כא]הבאה (הבאה דכתיב) בהעלאה ואל פתח אהל מועד לא יביאנו [ויקרא יז] ונאמר כאן בשחיטה הבאה ואל פתח אהל מועד לא הביאו וגו' [שם] מה להלן לא ענש אא"כ הזהיר אף כאן נמי לא ענש אא"כ הזהיר ולמאן דמייתי לה בהיקשא אמר קרא שם תעלה עולותיך ושם תעשה מ) מה העולה לא ענש אא"כ הזהיר אף שחיטה נמי. מעלה בחוץ בלאו השמר לך פן תעלה וגו' (דברים יב) וכל מקום שנאמר פן ואל אינו אלא לא תעשה נ) וכרת כדאמרן לעיל אשר יעלה עולה או זבח וגו' ונכרתה. אוכל חמץ בלאו כל מחמצת לא תאכלו (שמות יב) כרת כל אוכל חמץ ונכרתה (שם). והאוכל ביוה"כ בלאו מפרש ביומא (דף פא.) כל הנפש אשר לא תעונה ס) וגמר עינוי עינוי מהתם על דבר אשר ענה את אשת רעהו (דברים כב) מה התם לא ענש אא"כ הזהיר ה"נ לא ענש אא"כ הזהיר וכרת נמי אית ביה באוכל כב]דכתיב ביה ונכרתה באוכל ביוה"כ (ויקרא כג) כל הנפש אשר לא תעונה ונכרתה והאי לא תעונה בעינוי אכילה קמיירי דגמר (יומא עד:) עינוי עינוי מהתם דכתיב (דברים ח) ויענך וירעיבך מה להלן עינוי רעבון אף כאן עינוי רעבון. העושה מלאכה ביוה"כ אית ביה אזהרה וכל מלאכה לא תעשו בעצם היום הזה (ויקרא כג) כרת דכתיב (שם) והאבדתי וזהו כרת. והמפטם את השמן לאו ובמתכנתו לא תעשו כמוהו ע) כרת אשר ירקח כמוהו ונכרתה וגו' (שמות ל). והמפטם את הקטרת לצרכו להריח. מפטם את השמן [כעין שעשה משה במדבר דכתיב] ואתה קח לך בשמים ראש (שם). מפטם את הקטרת [מערב י"א סממני הקטרת כמו דכתיב] קח לך סמים נטף ושחלת וחלבנה [שם]. הסך כג]שמן המשחה נמי לאו על בשר אדם לא ייסך (שם) כרת אשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו (שם) מאותו שעשה משה לשמן המשחה. מפטם את הקטרת אזהרה במתכנתה לא תעשו לכם (שם) כרת אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת (שם) אבל המריח בקטרת של בית המקדש כד]לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא דמי לסך כה]שמן המשחה דהתם אית ביה מעשה מש"ה אית ביה לאו וכרת: **פסח ומילה מצות עשה.** פסח דכתיב (דברים טז) וזבחת פסח ומילה (ויקרא יב) וביום השמיני ימול וגו' וכרת כו]בהו כדאמרן. ובהני אית בהו חייבי מיתות ב"ד כגון העובד עבודת כוכבים והמחלל את השבת ואפ"ה חייבי כריתות הן במזיד בלא התראה ואי אתרו בהן יש מהן בחנק ויש מהן בסקילה כדאמרן ברישא ואי לא אתרו בהו מידי מיתת ב"ד יצאו מידי כרת לא יצאו וכרת הוא שמת בלא בנים: **על שגגתו חטאת.** דמפיק ליה מעבודת כוכבים דכתיב בה (במדבר טו) וכי תשגו ולא תעשו את כל המצות האלה וגו' ואמר מר (הוריות דף ח.) שקולה עבודת כוכבים כנגד כל התורה דהא כתיב בה מצות וכתיב בה קרבן (במדבר טו) והקריבה עז בת שנתה וגמרינן מה עבודת כוכבים שחייבין על זדונה כרת כז]חייבין על שגגתה חטאת אף כל שחייבין על זדונו כרת חייבין על שגגתו חטאת כגון הני כריתות. שוגג דעריות כסבור שהיא אשתו והבא על הזכר ועל הבהמה בשוגג כסבור לבא על אשתו שלא כדרכה ובא על הזכר או על הבהמה ואחר כך נודע לו דזכר הוא או בהמה היא מביא חטאת: **ועל לא הודע שלהן אשם תלוי.** דלא איתידע אי בא על אשתו שלא כדרכה או זכר או בהמה והוא הדין לאחריתי. והאשה המביאה בהמה עליה נמי דסבורה להביא אדם והביאה בהמה. ונדה דסבור טהורה היא. מגדף כסבור מברך הוא שם בן שתי אותיות וברך שם בן ד' אותיות דאינו חייב אלא על שם של ד' אותיות כדאמרינן בפ' ד' מיתות (סנהדרין נו.). פ) עבודת כוכבים כסבור זבוח וקיטור אסרה תורה ולא השתחואה וניסוך דד' (ה) אלה עבודות הן. מולך כסבור להעביר אדם אחר והעביר את בנו. בעל אוב נתכוין לכשוף אחר. שבת כסבור חול הוא. קדש כסבור בשר חולין הוא. מקדש כסבור בית אחר הוא. חלב כסבור שומן. ודם כסבור טחול ל"א דם כסבור שדם חגבים או דם דגים הוא לשון מורי. נותר ופגול כסבור כשר הוא. שוחט בחוץ כסבור בהמת חולין היא. מעלה (ו) לאחר איסור הבמות הקריב בבמה וכסבור במות כח]אלו של צבור מותרות ומוקים לקרא בבמת יחיד. פסח ויום כפור כסבור ימות החול הן. שמן וקטרת נתכוין לסממנין אחרים ונמצאו שהן הסממנין הכתובין. אבל אומר מותר לגמרי דעוקר כל הגוף לאו שוגג הוא אלא אנוס הוא ופטור: **על לא הודע.** אשתו ואחותו בבית וכסבור לבוא על אשתו ולא ידע על איזו מהן בא: **ספק בעולה ויורד.** ואין אשם תלוי בא אלא על דבר שזדונו כרת ושגגתו חטאת קבועה: **אף המגדף.** מפרש בגמ' מאי קאמר:

תוספות שלשים ושש כריתות. ברישא תנא עריות דבסקילה כדפירש"י והדר תני אשה ובתה דבשריפה והדר תני אשת איש בחנק ולהכי לא אפסקיה בשאר חייבי סקילה:

מסורת הש"ס

א) זבחים קו., ב) ערכין לו. זבחים קו:, ג) [לקמן ז:], ד) [ויקרא יט], ה) [שם ז], ו) [דף ג.], ז) [ויקרא יח], ח) עי' שם פירש"י ד"ה זה העובד כו', ט) [דברים יח], י) [לקמן ג:], כ) [במדבר ה], ל) [במדבר יט], מ) [דברים יב], נ) [מכות יג:], ס) [ויקרא כג], ע) [שמות ל], פ) עי' ב"ש ורש"ק בספר בה"ז, צ) [לקמן ז:],

שינויי נוסחאות

א] ובתה ועל אשת. (ש"מ): ב] תיבות ועל אשת אחי אמו נמחק. (ש"מ ובה"ז): ג] והמגדף והעובד עבודת כוכבים. (ש"מ): ד] והמחלל את השבת. (ש"מ): ה] שאכל את הקדש. (ש"מ): ו] והסך בשמן המשחה. (ש"מ): ז] מגדף שאין בו מעשה. (ש"מ): ח] בחנק ויש מהן בשריפה ויש כו' ובשוגג יש בהן חטאת חוץ מפסח ומילה וטעמא אפרש לקמן. (ש"מ): ט] [תיבת בקמייתא נמחק]. (ש"מ): י] ב"ד ולהכי תנא סקילה ברישא. (ש"מ): יא] בכלל וכן בתו. (ש"מ): יב] חמיו כולהו בכלל אשה ובתה הן ומקרא נפקא לן בתה כדדרשינן בפרק הנשרפין אתיא הנה הנה אתיא זימה זימה [הס"ד]. (ש"מ): יג] בנותר כרת וכתיב ביה עון. (גליון), ובש"מ: התם בנותר כרת דכתיב: יד] והפסח ומילה. (ש"מ): טו] תיבות והני פסח ומילה מצות עשה נמחק. (ש"מ): טז] ובמגדף נמי מצינו. (ש"מ): יז] דלא קתני כרת. (ש"מ): יח] טמא בלאו דכתיב. (ש"מ): יט] נל"ל מבשר המלואים וגו' לא יאכל כי קדש הוא [כ"ה בפסחים שם]. (גליון): כ] נ"ל קדש הוא [כבפסחים שם]. (גליון): כא] הבאה הבאה נאמר בהעלאה. (ש"מ): כב] ביה באוכל ביוה"כ דכתיב כל [ותיבות דכתיב ביה ונכרתה באוכל נמחק]. (ש"מ): כג] הסך בשמן המשחה. (ש"מ): כד] המקדש לית ביה לא. (ש"מ): כה] לסך בשמן המשחה. (ש"מ): כו] וגו' וכרת כתיב בהו. (ש"מ): כז] כרת ועל שגגתה [תיבת חייבין נמחק]. (ש"מ): כח] במות לצבור [תיבות אלו של נמחק]. (ש"מ): כט] תלוי דאין אשם תלוי בא אלא בספק קרבן קבוע. (ש"מ):

תורה אור השלם

1. הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה: במדבר טו כט

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מגדף וכו' לע"ז הס"ד ואח"כ מ"ה ונותר כרת דנותר וכו' בנותר וכרת דפגול וכו': (ב) שם בא"ד מה התם בנותר דכתיב ביה עון כרת אף בפגול: (ג) ד"ה ופסח וכו' לא תעשה נינהו ואין חייבין: (ד) בא"ד בגזירה שוה נאמר הבאה בהעלאה: (ה) ד"ה ועל לא הודע וכו' וקיטור אסרה תורה וכו' לארבע עבודות כצ"ל ותיבת אלה נמחק: (ו) בא"ד מעלה בחוץ לאחר איסור הבמות:

מוסף רש"י

והפסח והמילה מצות עשה. אע"פ שיש בהן כרת, הואיל ואין בהן לאו אלא מצות עשה הן, אין מביאין על שגגתן חטאת, שאין חטאת באה אלא על לאו דכרת, כדכתיב אשר לא תעשינה וגו' (ערובין צו. וכעי"ז זבחים קו:).

רבינו גרשום

כתב רבינו בצלאל אשכנזי ז"ל וז"ל פירוש רבינו אליקים בר קלונימוס זצ"ל ור"א שהוא פי' רגמ"ה א) עכ"ל וכן הוא מיוחס להרגמ"ה בכי"י רומי ב). שלשים ושש כריתות בתורה. שחייב על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת יש מהן שהן חייבין מיתות בית דין בעדים ובהתראה ואם אין עדים והתראה זדונן בכרת. הבא על האם ועל אשת אב ועל הזכור כו'. משום דבהך הדר קתני הבא על אשה ובתה משום איסור אחד הוא וכל הני הוו נסקלין בעדים ובהתראה. הבא על אשת איש כו'. יש מהן חייבי מיתות בית דין ויש שאינן אלא חייבי כרת כגון הבא על הנדה וטמא שאכל את הקדש כו': על אלו. ל"ו חייבין על זדונן כרת ועל

עין משפט נר מצוה

א א מיי' פ"א מהלכות שגגות הל' ד:
ב [מיי' שם הל' ב]:
ב ג מיי' שם הל' ג:
ד [מיי' שם הל' ב]:

שיטה מקובצת

א) **שלשים ושש כריתות.** משום דחייבין על שגגתן חטאת סדרה רבי בסדר קדשים. (תוס' הרא"ש): **שלשים ושש.** מונה רש"י הלאוין בכולן גם פי' במגדף מצינו לאו אלהים לא תקלל ופי' שיטתו דאין קרבן אלא על לאו ואינו נראה דהא אמרינן בפ' אלו הן הלוקין (מכות י"ג:) קרבן לא בעי אזהרה והא דאמרינן לקמן (דף ג.) קרבן אמאי קאתי אלאו ה"ק על לאו כלומר על שב ואל תעשה וגם הא דקאמר הפסח והמילה מצות עשה ה"ק הא אחרים איכא בהו קרבן שהם בשב ואל תעשה אבל הפסח והמילה הם קום ועשה כלומר עשה פסח עשה מילה והא דקאמר בפ' השוחט והמעלה (זבחים קו:) אלא אי קשיא הא קשיא הא דתנן הפסח והמילה מצות עשה נילף בק"ו ממותיר מה מותיר שלא ענש הזהיר כו' משמע משום שהם מצות עשה ולא אזהרה מדפריך נילף מק"ו ממותיר וכו' כלומר שהזהיר וי"ל דפריך דמשמע לי' מצות עשה ולא אזהרה וגם נמי קום עשה. (תוס'): **הבא על אשה ובתה** פי' בת אשתו ובכלל זה בת בתה ובת בנה וחמותו ואם חמותו ואם חמיו דכולהו ילפי' מהך קרא דבת אשתו מגז"ש דהנה הנה זימה זימה ואע"ג דקתני אמו ואשת אביו והם זו בכלל זו משום דאינו חייב על ב) אשת אביו לאחר מיתה וחייב משום אם. (כך פי' הרי"ץ תוס'): **והמגדף** פי' רש"י דלמ"ד המגדף היינו עובד ע"ז לקמן בפירקין (ז:) היינו משורר ומזמר לע"ז ולא נהירא דמאי טעמא למאן דלית ליה דמגדף היינו מברך את השם משום דלית ביה מעשה וא"כ משורר ומזמר לע"ז נמי לית ביה מעשה, ואין לומר דמשורר ומזמר היינו שמנגן בכינור לע"ז דקא עבד מעשה דלשון מגדף משמע שמחרף כלפי מעלה ואם מנגן בכינור לפני ע"ז אין זה חירוף כלפי מעלה אלא משורר בפה ומשבח ע"ז וזהו חירוף כלפי מעלה, ונראה לפרש דמ"ד דמגדף דקרא היינו עובד ע"ז מיירי בעובד ע"ז בד' עבודות שלא כדרכה או בשאר עבודות כדרכה וכמה כריתות איכא בע"ז. תוס' הרא"ש ז"ל: וגם י"ל שיפה כוון רש"י ז"ל ואותו מגדף שהזכיר היינו מגדף דקרא דאותו איירי במזמר [בכלי] ומשורר בפה דאין לומר דמיירי [במזמר] (בד' עבודות) בכינורות [לבדן] דהא לא קרא גידוף אחרי שאינו מוציא דבר מפיו כדכתיב את מי חרפת וגידפת ועל מי הרימות קול ותשא מרום עיניך אל קדוש ישראל. ועושה מעשה כיון שהוא משורר בפה ומזמר בכלי. (תוס'): **ובעל אוב והמחלל את השבת** בגמ' מפרש דמה טעם לא תני ידעוני פליגי בה ר"י ור"ל ר' יוחנן אמר הואיל ושניהם בלאו אחד נאמרו ור"ל אמר הואיל ואין בו מעשה וקאמר ר"י לא אמר כר"ל קסבר מאן תנא כריתות רבי עקיבא היא דאמר לא בעינן מעשה וקשה דמה בכך דכריתות ר"ע היא והלא גבי מגדף אשכחן לקמן [ז.] דמוקי לה כרבי עקיבא דמחייב אפי' כשאין בו מעשה ולקמן אמרינן מגדף מביא קרבן הואיל ונאמר בו כרת [במקום קרבן] דברי ר"ע אלמא [משמע] אפי' לר"ע טעמא הואיל ונאמר בו כרת במקום קרבן הא לאו הכי לא היה מביא קרבן וא"כ ה"נ גבי ידעוני היאך יתחייב קרבן ויש לומר כיון דגלי לן גבי מגדף כמו כן גבי ידעוני אע"פ שאין בו כרת במקום קרבן וא"ת בההיא דפ' ד' מיתות (סנהדרין סג.) דקאמר האומר לו אלי אתה חייב למאי אי לקטלא (פשיטא) היינו מתני' אלא לקרבן ואפי' לרבנן אע"ג דלית ביה מעשה ומסיק ר"ש היא ופריך פשיטא [illegible] (תוס'): **ופיגול** עיין תוס' פסחים דף כח (ד"ה הא אין): **והמפטם את הקטורת** פרש"י אבל מריח בקטורת לית ביה לא אזהרה ולא כרת דריח אין בו משום מעילה ולא [illegible]

[illegible]

[illegible]

גמ' מניינא למה לי א"ר יוחנן [א]שאם [א]עשאן כולן בהעלם אחת חייב על כל אחת ואחת ותו הא דתנן [ב]אבות מלאכות מ' חסר אחת מניינא למה לי [ב]שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת תו הא דתנן [ג]ד' מחוסרי כפרה מניינא למה לי [ג]לאפוקי מדר' אליעזר בן יעקב דאמר ה' הוי א]דתניא ר' אליעזר בן יעקב אומר גר מחוסר כפרה עד שיזרק ב]דם עליו אהכי תנא ד' תו הא דתנן [ד]ד' מביאין על הזדון כשגגה מניינא למה לי לאפוקי מדרבי שמעון דתניא רבי שמעון אומר [ה]שבועת הפקדון לא ניתן זדונה לכפרה אהכי תנא ד' תו הא [ו]דתנן ה' מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה מניינא למה לי משום דקא בעי למיתנא סיפא ג]נזיר אם נטמא טומאות הרבה ומשכחת לה כגון דאיטמי בשביעי וחזר ונטמא בשביעי ומני [ז]ר' יוסי בר' יהודה היא דאמר נזירות דטהרה מן שביעי הוא דחייל עליה דאי ד]תאמר רבי היא כיון דנזירות דטהרה עד שמיני לא חיילא עליה היכי משכחת לה אי דנטמא בז' וחזר ונטמא בז' כולה חדא טומאה אריכתא היא ואי ה]דנטמא בח' וחזר ונטמא בח' כיון דיצא ו]בשעה הראויה להביא בה קרבן חייב על כל אחת ואחת אלא ש"מ רבי יוסי בר' יהודה היא [ח]מאי רבי ומאי ר' יוסי בר' יהודה דתניא [1]וקדש את ראשו ביום ההוא ביום הבאת קרבנותיו דברי רבי ר' יוסי בר' יהודה אומר ביום תגלחתו תו הא דתנן [ט]ה' מביאין קרבן עולה ויורד מניינא למה לי [י]משום דקתני סיפא ז] [כ]נשיא כיוצא בהן [תני] ה' לאפוקי מדר"א דאמר [ל]נשיא מביא שעיר תו הא [מ]דתנן ד' אבות נזיקין מנינא למה לי לאפוקי מדרבי אושעיא [נ]דאמר י"ג אבות נזיקין [ס]הן ולר' אושעיא מניינא למה לי לאפוקי מדרבי חייא [ע]דאמר כ"ד אבות נזיקין ולר' חייא מנינא למה לי לאפוקי [ד]מסור [ה]ומפגל אמר מר שאם עשאן כולן בהעלם אחד חייב על כל אחת ואחת בשלמא פטור לגמרי לא מצית אמרת דכתיב [2]כי כל אשר יעשה מכל התועבות האלה ונכרתו אלא אימא עבר חדא נתחייב חדא עבר כולהו בהעלם אחת אינו חייב אלא אחת אמר רבי יוחנן לכך יצאה כרת באחותו לחלק מתקיף לה רב ביבי בר אביי אימא אחותו דפרט קרא ניחייב חדא עלה וכולן כיון דבהעלם אחת לא ניחייב אלא אחת ולרב ביבי בר אביי מי לית ליה הדא דתניא [פ]כל דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא כיצד [3]והנפש אשר תאכל בשר וגו' והלא [י]שלמים בכלל [כל] הקדשים היו ח]למה יצאו להקיש אליהן מה שלמים שהן קדשי מזבח וחייבין עליהן אף כל שהן קדשי מזבח חייבין עליהן יצאו קדשי בדק הבית אמר ט]ליה רב ביבי בר מינה לאו מי אמרת התם יצאו קדשי בדק הבית הכא נמי מה אחותו מיוחדת שהיא ערוה ואין לה היתר בחיי אוסרה אף כל שאין לה היתר בחיי אוסרה יצאה אשת איש שיש לה היתר בחיי י]בעלה [ק]א"ר יונה ואיתימא רב הונא בריה דרב יהושע אמר קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות וגו' (הואיל וכך הקיש הוא) הוקשו כל העריות כולן לאחותו מה אחותו חייבין עליה בפני עצמה אף כל חייבין יא]עליה בפני עצמה [ר]ולרבי יצחק דאמר חייבי כריתות בכלל היו ולמה יצאה כרת באחותו לדונה בכרת ולא במלקות לחלק מנא ליה נפקא ליה [4]מואל אשה בנדת טומאתה לא תקרב [ש]לחלק על כל אשה ואשה ורבנן נמי תיפוק להו מואל אשה בנדת טומאתה אין ה"נ אלא כרת דאחותו למאי אתא מיבעי ליה לחלק על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו הני למה להו לחלק הרי שמות מוחלקין והרי גופים מוחלקים אלא אימא [ת]לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו ורבי יצחק הא מילתא מנ"ל נפקא ליה יב]מן סיפא דקרא דכתיב [5]ערות אחותו גלה ורבנן אחותו דסיפא דקרא מאי עבדי ליה

גמ' מניינא. שלשים ושש: **מחוסרי כפרה.** דאין אוכלים בקדשים עד שיביאו כפרה ובפ"ב (לקמן ח:) מפרש להו: **עד שיזורק הדם.** כדמפרש בפ"ב (שם ט.) ככם כגר יהיה מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים כו': **אהכי תנא ארבעה**[יג]. וכל היכא דתני חושבנא דוקא קתני ולא תימא תנא ושייר: **ארבעה מביאין על הזדון.** מפרש בפ' ב' (שם): **ר' יוסי בר' יהודה דאמר.** לקמן (שם:): **נזירות דטהרה.** נזיר שנטמא וספר ז' לחזור ולהתחיל ולמנות נזירות טהרה מז' חיילא ומשכחת לה דמביא קרבן א' על טומאות הרבה כגון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בז' דכיון דבז' טהור הוה הוו להו ג' טומאות וקרבן יד]אחת טו]הוא ולא על כל טומאה וטומאה משום דבשתי טומאות הראשונות לא יצתה שעה ראויה להביא קרבן דאין הבאת קרבן אלא בשמיני הלכך אינו מביא אלא על האחרונה. להכי נקט תרי זימני נטמא בז' דמהדר אג' טומאות משום דתנא במתניתין טומאות הרבה: **חדא טומאה אריכתא.** דלא בא לכלל טהרה: **אלא שמע מינה כו'.** ולהכי תנא מניינא לאשמועינן דדוקא הוא ולא תימא רבי היא וסמי מכאן (א) נזיר: **וקדש את ראשו.** לנזירות טהרה שניה: **ה' מביאין קרבן עולה ויורד.** כלומר על חמש עבירות מביאין קרבן עולה ויורד בפ"ב (שם.): **מניינא למה לי.** ליתני אלו: **משום דקתני סיפא.** בהוריות בפ"ב (דף ח:) טז]ואיירי בהנך ה' וקתני הכי אין ב"ד חייבין על שמיעת הקול ועל בטוי שפתים כו' ונשיא כיוצא בהן יז]נמי דפטור אכל הנך משום [דלא] שייך בהו קרבן עולה ויורד ועניות בנשיא לא שכיחא ר"א יח]אומר נשיא מביא שעיר כדינו [שם ט.] בכל המצות שבתורה ואמרי' בגמ' [שם:] לא אמר ר' אליעזר אלא בטומאת מקדש וקדשיו הואיל ונאמר בהן כרת כבקבועה להכי תנא הכא ה' לאשמועינן דדוקא נקט דכל המביא יט]על ה' עבירות הללו אינו מביא קבועה אלא עולה ויורד ולא תימא סמי מכאן טומאת מקדש וקדשיו לאוקומה כר' אליעזר דאמר מביא נשיא עליה קרבן קבועה אלא אינו מביא קבועה אלא אי ר' יוסי הגלילי דפטר ליה לגמרי אי ר' עקיבא ור' שמעון כ]דמחייבו ליה בעולה ויורד דהיינו כשבה או שעירה או תורים ובני יונה: **שלש עשרה** ועשרים וד'. מפרש התם בפרק ד' אבות נזיקין (ב"ק ד:) ולשלם ממיטב כדמפרש התם: **מסור.** מלשין: **ומפגל.** כהן שפגל בקרבנו של ישראל (ב) כא]לאוכלו חוץ לזמנו דחייב אינו משלם ממיטב דהאי היזקא דיבורא בעלמא הוא והיזק שאינו ניכר ניכהו: **אחותו בכלל עריות** היתה דכתיב בהו (ויקרא יח) ונכרתו הנפשות העושות והדר כתיב בקדושים תהיו [שם כ] איש אשר יקח את אחותו וגו' ונכרתו לעיני בני עמם: **אחותו דפרט בה קרא.** כי עביד לה בהדי אינך ליחייב עלה דידה חדא ואאידך כולהו חדא. ואי תיבעי לך אשכחן אחותו דיצאת לחלק אבל שאר עריות למה יצאו תריך לאשמועינן דאיתנהו במיתת ב"ד עריות שיצאו דכתי' בהו (שם) מות יומת [יש מהן בסקילה ויש מהן בחנק] ויש מהן דכתיב בהו שריפה והני דאיתנהו בכרת מפרש להו ביבמות (נד.) כב]דפרט בה קרא ואחותו דבעי הכא לא מפרש: **בכלל כל הקדשים.** אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים (ויקרא כב) והאי יקרב ליכא למימר דנגיעה היא ממש דבנגיעה ליכא נטילת נשמה כג]כדגרסינן במסכת מכות (דף יד:) מבכל קדש לא תגע [א] והיינו אכילה ולא נגיעה והאי יקרב נמי מפרש במסכת מעילה (דף י:) דאינו נגיעה אלא דבר המוכשר ליקרב כד]א"ר אלעזר וכי יש נוגע שהוא חייב אם כן למה נאמר אשר יקרב לומר שאין חייבין עליו עד שיוכשר ליקרב כלומר אינו חייב על אכילתו משום טומאה עד שיוכשר ליקרב: **יצאו קדשי בדק הבית.** שאינו ענוש כרת האוכלן בטומאת הגוף והכא נמי ליגמר כולהו מאחותו: **אשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרה.** שמתגרשת בגט הלכך לא גמרי לה מאחותו ולא משכחת בה כה]בחטאת בהעלם: **בפני עצמה.** אפי' עשאה עם האחרים: **לדונו בכרת ולא במלקות.** והיה מלמד על הכלל כולו דלית ליה חייבי כריתות שלקו נפטרו מידי (ג) כריתתן באלו הן הלוקין (מכות כג.): **ואל אשה.** הוה ליה למיכתב ולנדה לא תקרב: **ורבנן.** דאית להו נפטרו מידי כריתתן ומפקי כרת דאחותו לחלק: **תיפוק להו מואל אשה.** לחלק: **על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו.** דסד"א הואיל ואיסור חד דאחוה אכולהו לא נחייב אלא חדא: **הרי שמות וגופים מוחלקין.** מואל אשה נפקא כו]מקראות מוחלקין דמתלתא קראי נפקי אחותו ואחות אביו ואחות אמו: **אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו.** מפרש לקמן בפ' אמרו לו (דף טו.) ברשיעא בר רשיעא כז](כותי) הבא על אמו והוליד שתי בנות ובא על אחת מהן והוליד בן ובא הבן על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו ועלה איצטריך קרא לחלק משום דגוף אחד הוא: **מאחותו דסיפיה.** דקרא דכרת דלעיל נמי עלה קאי:

תוספות לאפוקי מדר' אליעזר בן יעקב. לקמן בפ"ב (דף ח ע"ב) קאמר דרבנן לא תנו ליה לגר משום דגר כי קא מייתי למיעל בקהל הוא דמייתי אלמא לרבנן נמי גר הוי מחוסר כפרה והא דקאמר לאפוקי כלומר דלא איירי בה וכה"ג בריש ב"ק ולקמן מנינא דמתני' למעוטי דר' אושעיא ודר' חייא: **דקתני** בסיפא ונשיא כיוצא בהן. ולאו סיפא דחמשה מביאין היא אלא בהוריות מתניא (בדף ח ע"ב): **למעוטי** מפגל. פירש"י שאין משלם ממיטב מיהו בפ"ק דב"ק משמע דלא ממעט ליה ממיטב אלא דלא תני ליה דבקדשים לא קמיירי והא דלא מייתי ט"ו נשים פוטרות והאשה נקנית בג' דרכים כו' דהנהו אתו לאפוקי מדאמוראי והכא לאפוקי מדתנאי: וד' ראשי שנים ה"פ ד' ראשי שנים חלוקות בדיניהן זה מזה וכן הרבה: **שאין** לה היתר בחיי אוסרה יצתה אשת איש. הוי מצי למימר מה אחותו שאין לה היתר כלל אף כל כו' יצאת אשת אח שיש לה היתר במקום מצוה: **הוקשו** כל עריות כולן לאחותו מהיקשא ולכתוב כרת באשת איש דקיל או באשת אח וכ"ש שאר עריות די"ל דהיקשא זו איצטריך למילי טובא ביבמות ועוד דמה להנהו שכן ידו לרבות: **לדונו** בכרת ולא במלקות. תימה דבשלמים נמי נימא דיצאו לדונו בכרת ולא במלקות: **אחותו** שהיא אחות אביו כו'. תימה דנקט הני דלא משכח אלא באיסור לנקוט אשת אחיו שהיא אשת אחי אביו או בת בתו וכלתו ואחות אשתו כדאמרי' בפ"ג (לקמן יד.) וי"ל דנקט הא לרבותא אע"ג דכל שמות שבה משל אחווה הן אפ"ה חשיבי שמות מוחלקין:

עין משפט נר מצוה

ג א מיי' פ"ד מהלכות שגגות הל' א:
ד ב מיי' שם פ"ז הל' ג:
ה ג מיי' פ"א מהלכות מחוסרי כפרה הל' ג:
ו ד מיי' פ"ח מהלכות חובל ומזיק הל' א:
ז ה מיי' שם פ"ז הל' ד:
ח ו מיי' פי"ח מהלכות פסוה"מ הל' יג:
ז [מיי' פ"ד מהל' שגגות הל' ה]:

◆

מוסף רש"י

אבות מלאכות כו' מניינא למה לי. ליתני אבות מלאכות הזורע והחורש כו', למה לי לאשמעינן מניינא, הא מני להו ואזיל (שבת ו:) למה לי למיתנא ארבעים חסר אחת, ליתנינהו ואנא ידעינן דמ' חסר אחת איכא (שם סט. וכעי"ז שם עג:). **שאם עשאן כולן כו'.** ובא להודיענו סכום החטאות שאדם חייב באיסורי שבת בהעלם אחד ואשמעינן מ' חסר אחת הן ותו לא, שאפילו עשה תולדותיהן עמהן אינו מביא על התולדה היכא דעשאה עם אביה, דהו"ל כעושה וחוזר ועושה, דכולה חדא עבירה היא (שם ו:) ובא להודיעך שאם נתעלמו כל הלכות שבת ממנו כמה חטאות חייב (שם עג:) וסימנא בעלמא אשמעינן לידע כמה חטאות חייב על חילול שבת אחת (שם סט.). **ד' מחוסרי כפרה.** מביאין חטאת ולא על חטא אלא לאכול בקדשים (לקמן ח:). **עד שיזרק דם עליו.** דבעי איתויי קרבן (שם). **וקדש את ראשו.** שנזירות טהרה חלה עליו (לקמן ט:) שיתחיל למנות לענין נזירות, **ביום ההוא.** ביום הבאת קרבנותיו שהוא שמיני כדכתיב וביום השמיני יביא שתי תורים (נזיר יח.). **ביום תגלחתו.** שהוא שביעי כדכתיב וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו (שם). **ד' אבות נזיקין.** אבות קרי להנך דכתיבן בקרא בהדיא (ב"ק ב.). **מסור.** מלשין, שמוסר ממון חבירו לעכו"ם (שם ה. ושם: מוסר). **ומפגל.** כהן שפיגל קרבנו של ישראל חטאת לשם שלמים, דאין הקרבן עולה לחובת בעליו וצריך אחר (שם). **מכל התועבות האלה.** בפרשת עריות כתיב (קדושין סז:). **חייבי כריתות בכלל היו.** כל חייבי כריתות של עריות היו בכלל ונכרתו הנפשות העושות וגו' שכתוב בפרשת עריות, **ולמה יצאה כרת באחותו.** דכתיב בקדושים תהיו ואיש כי יקח את אחותו וגו', **לדונה בכרת ולא במלקות.** אם התרו בהן (מגילה ז: וכעי"ז מכות יג:) **לכך** שנה בכרת שלהן לומר שאין בהן עונש אלא כרת לבדו (מכות שם).

◆

שיטה מקובצת

הא דתנן ארבעה מחוסרי כפרה מניינא למה לי. פרש"י דכל היכא דאיכא מניינא וחושבנא לא אמרי' תנא ושייר, וקשה דבפ' שני דסוטה [טז.] קאמר ר' ישמעאל בג' מקומות הלכה עוקבת את המקרא וקאמר התם תנא ושייר, וי"ל דאע"ג דאיכא דוכתא דתני מניין ומשייר מ"מ בחנם לא תנא מנין אם לא למעט שום דבר וקאמר דאתא לאפוקי מדרבי אליעזר בן יעקב: **לאפוקי מר"א בן יעקב דקאמר ה' הוי.** וא"ת אמאי לא קאמר שש הוי דהא קאמר נזיר ליינו ותגלחתו וי"ל דלא חשיב הכא אלא מחוסרי כפרה שהכפרה מעכבתו מלאכול בקדשים אבל נזיר אין כפרתו מעכבתו מלאכול בקדשים. (תוס' הרא"ש ז"ל): **לאפוקי מדר' שמעון.** תימה מה צריך מניינא לאפוקי מרבי שמעון הא קתני בהדיא שבועת הפקדון וי"ל דתנא מניינא דלא תטעה לשנות שבועת הפקדון אין מביא על הזדון כשוגג כר"ש להכי תנא מניינא דכולן שוין. (תוס' הרא"ש ז"ל): **נזירות דטהרה עד שמיני.** (נזיר דף יח.): **וקדש את ראשו ביום ההוא,** וכו' עד עבד כולהו בהדדי וכו'. עיין בהשמטות: **לכך יצאת כרת באחותו לחלק,** וא"ת כמו כן יצאו שאר עריות לחלק דכתיבי בפ' קדושים אף כי היו בכלל פרשת אחרי, וא"כ הוו שני כתובים הבאים כאחד ואין מלמדין וע"ק דלמה לא הזכיר אותם תלמודא כמו שהזכיר אחותו, וי"ל אותם שיצאו בפ' קדושים יצאו לפרש בהן מיתת ב"ד כדכתיב באש ישרפו אותו ואתהן אבל אחותו למה יצאת אלא ש"מ לחלק ונדה נמי שיצאת איצטריך כדדרשי' ביבמות (נד:) הוקשו כל העריות כולן לנדה. (הרא"ש): **ואימא אחותו דפרט בההוא מחייב קרא חדא אכולהו כיון דבהעלם אחד לא מחייב אלא חדא,** וא"ת הא אמרי' לקמן גבי חלב שור כשב ועז לא תאכלו שהוא חייב על כל א' וא' ואע"ג דלא כתיב רק חד לאו לכולהו, וי"ל דהכא דוקא פריך שפיר דאשכחן דכולהו בכלל חד ויצא אחותו איכא למימר דנפק נפק דוקא אבל גבי חלב שור כשב ועז תמיד הם בכלל ולא יצא א' מחברו והלאו קאי אכולהו דין הוא שיתחייב על כל א' וא'. (הרא"ש): **מה שלמים כו'.** עיין בהשמטות: **מה אחותו מיוחדת שהיא ערוה ואין לה היתר בחיי אוסרה,** בשביל אשת איש נקט בחיי אוסרה ע"כ. (גליון מהרא"ש ז"ל): **ולרבי יצחק דאמר חייבי כריתות בכלל היו.** עיין בהשמטות: **לחלק מנ"ל.** עיין בהשמטות:

מסורת הש"ס

א) מכות יד. יבמות נה., **ב)** שבת עג., **ג)** לקמן ח:, **ד)** לקמן ח:, **ה)** [שבועות לד: לז.], **ו)** לקמן ט. [ע"ש ולע"ק], **ז)** [לקמן ט:], **ח)** [לקמן ט:], **ט)** לקמן ט., **י)** עי' ב"ש, **כ)** [הוריות ח:], **ל)** [שם ט. שבועות כד:], **מ)** ב"ק ב., **נ)** [שם ד:], **ס)** עי' תוס' בב"ק רפ"ק, **ע)** ב"ק ד:, **פ)** יבמות ז., **צ)** שם ח. נד: קדושין סז:, **ק)** [מכות יג: כג: מגילה ז:], **ר)** [לקמן ט.], **ש)** [במדבר טו], **ת)** עיין ב"ש שהניח דברי רש"י בצ"ע וכן ברה"ז, **א)** [ויקרא יב],

◆

שינויי נוסחאות

א] הוי דתנן ר'. (ש"מ וגליון): **ב]** שיזרק עליו הדם. (ש"מ): **ג]** סיפא ונזיר שנטמא טומאות הרבה ס"א מאן תנא והיכא משכחת לה אמר רב חסדא ר' יוסי בר' יהודה היא וכגון דאיטמי בשביעי וחזר ואיטמי בשביעי. (ש"מ): **ד]** דאי תימא רבי היא כיון דאמר נזירות דטהרה. (ש"מ): **ה]** ואי נטמא בח'. (ש"מ): **ו]** דיצא שעה אחת הראויה. (ש"מ): **ז]** סיפא. [ס"א דההיא] ונשיא כיוצא בהן אהכי תנא חמשה. (ש"מ): **ח]** ולמה יצאו. (ש"מ): **ט]** הבית אמר לך רב ביבי בר אביי ומינה. (ש"מ): **י]** בחיי אוסרה אלא א"ר יונה. (ש"מ): **יא]** חייבין עליהן בפני עצמן. (ש"מ): **יב]** לי' מאחותו דסיפא דקרא. (ש"מ): **יג]** ארבעה לאפוקי מדר"א דאמר ה'. (ש"מ): **יד]** וקרבן אחד. (דפו"ר): **טו]** הוא מביא ולא. (ש"מ): **טז]** דאיירי בהנך. (ש"מ): **יז]** בהן כלומר דפטור בהנך משום דשייך בהו. (ש"מ): **יח]** דאמר נשיא. (ש"מ): **יט]** המביא קרבן על. (ש"מ): **כ]** דמחייבי' ליה קרבן עולה ויורד. (ש"מ): **כא]** ישראל דשחיט לאוכלו. (ש"מ): **כב]** ביבמות ואחותו דפרט בה קרא דבעי. (ש"מ): **כג]** נשמה כדגמרי' במס' מכות. (ש"מ): **כד]** ליקרב דאמרינן התם א"ר. (ש"מ): **כה]** בה חטאת בהעלם. (ש"מ): **כו]** נפקא דמקראות מחולקין. (ש"מ): **כז]** רשיעא כגון הכא. (ש"מ):

◆

תורה אור השלם

1. וְעָשָׂה הַכֹּהֵן אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה וְכִפֶּר עָלָיו מֵאֲשֶׁר חָטָא עַל הַנָּפֶשׁ וְקִדַּשׁ אֶת רֹאשׁוֹ בַּיּוֹם הַהוּא: במדבר ו יא
2. כִּי כָּל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה מִכֹּל הַתּוֹעֵבוֹת הָאֵלֶּה וְנִכְרְתוּ הַנְּפָשׁוֹת הָעֹשֹׂת מִקֶּרֶב עַמָּם: ויקרא יח כט
3. וְהַנֶּפֶשׁ אֲשֶׁר תֹּאכַל בָּשָׂר מִזֶּבַח הַשְּׁלָמִים אֲשֶׁר לַייָ וְטֻמְאָתוֹ עָלָיו וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא ז כ
4. וְאֶל אִשָּׁה בְּנִדַּת טֻמְאָתָהּ לֹא תִקְרַב לְגַלּוֹת עֶרְוָתָהּ: ויקרא יח יט
5. וְאִישׁ אֲשֶׁר יִקַּח אֶת אֲחֹתוֹ בַּת אָבִיו אוֹ בַת אִמּוֹ וְרָאָה אֶת עֶרְוָתָהּ וְהִיא תִרְאֶה אֶת עֶרְוָתוֹ חֶסֶד הוּא וְנִכְרְתוּ לְעֵינֵי בְּנֵי עַמָּם עֶרְוַת אֲחֹתוֹ גִּלָּה עֲוֹנוֹ יִשָּׂא: ויקרא כ יז

◆

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא ש"מ וכו' וסמי מכאן נזיר ואשמועינן מתניתין דלא תימא הכי הס"ד: **(ב)** ד"ה ומפגל וכו' של ישראל דחישב לאוכלו: **(ג)** ד"ה לדונו וכו' מידי כריתות כדאמרינן באלו:

◆

רבינו גרשום

[גמ'] **מניינא למה לי.** דקתני ל"ו לימא על אלו חייבין על זדונן כרת הבא על האם כו': **א"ר יוחנן.** להכי תנא מניינא לומר **שאם עשאן כולן בהעלם אחד** בשגגה אחת שחייב ל"ו חטאות. דאי לא נקט מניינא שמא איכא למימר יש מהן יותר ותנא ושייר או שמא קס"ד דיש מלאכות שאין חייבין על זדונן כרת ועל שגגתן חטאת להכי תנא מניינא דחייב על כל אחת ואחת ואינם יותר: **מניינא.** דאבות מלאכות **למה לי** לימא אלו הן אבות מלאכות הזורע והקוצר כו': **א"ר יוחנן** כו' כטעם דכריתות: **תוב דתנן** באידך פירקין **ארבעה מחוסרי כפרה** הזב והזבה וכו' דלא מישתרו בתרומה וקדשים עד דמייתו כפרתן. **מניינא לאפוקי מדר"א** דתני בתוספתא **גר מחוסר כפרה** הוא דכי נתגייר ומל וטבל לא מצי למיכל בקדשים ולא מישתרי בקהל **עד שיזורק עליו הדם** דם קינו וכדמפרש בפירקין תניינא (ט.) וכי יגור אתכם גר או אשר בתוככם לדורותיכם ועשה אשה ריח ניחוח לה' כאשר תעשו כן יעשה מה אתם מיני דמים אף הם מיני דמים. מה אבותיכם לא נכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים אף הם לא יכנסו לברית אלא במילה וטבילה והרצאת דמים. אי מה אבותיכם עולה ושלמים אף הגרים כן א). אמרת צא וראה אי זהו מין דמים שכולו לאישים ואין לך היתר הימנו הוי אומר זה עולת העוף להביא פרידה אחת ב) כלומר שמביא פרידה אחת שחרית ואוכל בקדשים לערב ואי אמר אלו מחוסרי כפורים ולא אמר ארבעה הוה אמינא תנא ושייר לרבות נמי הא דר' אליעזר קמ"ל מניינא ארבעה ותו לא לאפוקי הא דר' אליעזר: **תוב הא דתנן** בפירקין תניינא **ארבעה מביאין על הזדון כשגגה** הבא על השפחה ונזיר שנטמא ועל שבועת העדות ועל שבועת הפקדון ומפרש התם מנלן דמביאין על הזדון כשגגה: **מניינא למה לי לאפוקי מדר' שמעון דתניא** במסכת שבועות שבועת הפקדון לא ניתנה זדונה לכפרה ואי אמר אלו מחוסרי כפרה ולא אמר מניינא הוה אמינא לאו דוקא אלא כר' שמעון דממעט לשבועת הפקדון קמ"ל מניינא דארבעה הוו ולאפוקי מדר' שמעון: **תוב דתנן** נמי בפירקין תניינא חמשה **מביאין קרבן אחד על עבירות הרבה** הבא על השפחה ביאות הרבה **ונזיר שנטמא טומאות הרבה** כו'. **מניינא למה לי** משום דקתני בההיא ונזיר שנטמא טומאות הרבה דאינו מביא אלא קרבן אחד: **ומשכחת לה כגון דאיטמי בשביעי וחזר ונטמא בשביעי.** דהיינו שנטמא טומאות הרבה ביום תגלחתו כדכתי' וכי ימות מת עליו בפתע פתאום וטמא ראש נזרו וגלח ראשו ביום טהרתו ביום השביעי יגלחנו היינו נזירות דטומאה וכתיב והימים הראשונים יפלו כי טמא נזרו ומתחיל למנות נזירות דטהרה שוב ל' יום וקמ"ל מניינא דמתניתין דתני חמשה ותני בהו נזיר שנטמא טומאות הרבה היינו אליבא דר' יוסי בר' יהודה דאמר במסכת נזירות דנזירות דטהרה [ד]מתחיל שוב למנות **מן יום שביעי הוא דחיילא עליה** וכיון שנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי טומאות הרבה מאחר שהתחיל למנות נזירות דטהרה וכיון דאכתי לא הגיע האי נזיר טמא ליום שמיני בשעה שראויה להביא בה קרבן הילכך סגיא ליה בחד קרבן על כל אותן טומאות הרבה דאינו מביא קרבן עד יום שמיני כדכתיב וביום השמיני יקח שני כבשים תמימים: **דאי תימא ר' היא.** מתני' **כיון דאמר** ר' **דנזירות דטהרה עד שמיני** דראוי להביא קרבן **לא חיילא עליה** א"כ אליבא דר' **היכא משכחת לה** שנטמא טומאות הרבה דאינו מביא אלא קרבן אחד: **אי דנטמא בשביעי וחזר ונטמא בשביעי** כיון דאכתי לר' לא חיילא עליה נזירות דטהרה לר' כולן כל הני טומאות **טומאה חדא אריכתא** (חדא) **היא** וכטומאה חדא ראשונה דמיא ולא הוו טומאות הרבה: **ואי דנטמא בשמיני וחזר ונטמא בשמיני.** דכבר חיילא עליה דנזירות דטהרה לר' **כיון דיצא בשעה שראויה להביא בה** [קרבן] ואח"כ נטמא טומאות הרבה **חייב** קרבן **על כל אחת ואחת** היא: **אלא שמע מינה** מניינא דמתניתין דקתני חמשה וקתני נזיר שנטמא טומאות הרבה **ר' יוסי בר' יהודה היא** ולאפוקי מדר' אע"ג דבעלמא אמרינן הלכה כר' מחברו קמ"ל הכא דלא: **דתניא וקדש את ראשו ביום ההוא** היינו שמתחיל למנות נזירות דטהרה ואימת. ר' סבר האי ביום ההוא **ביום הבאת קרבנותיו** הוא היינו ביום השמיני: **ור' יוסי בר' יהודה אמר ביום תגלחתו** מיירי היינו ביום השביעי: **תוב הא דתנן** נמי בפירקין תניינא **ה' מביאין קרבן עולה ויורד** על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתיים ועל טומאת מקדש וקדשיו והיולדת והמצורע: **מניינא** חמשה **למה לי: משום דקתני סיפא** דההוא דמתניתין דהוריות אין חייבין בית דין על שמיעת הקול ועל ביטוי שפתים ועל טומאת מקדש וקדשיו **והנשיא** חייב בכולן **כיוצא בהן** בכולן ר' יוסי הגלילי ר' עקיבא אומר הנשיא חייב בכולן חוץ משמיעת קול אלה שהמלך דהיינו נשיא לא מעיד ולא מעידין אותו ור' יוסי הגלילי סבר כל שישנו באחת מהן ישנו בכולן וקמ"ל מתניתין דקתני חמשה כר' יוסי הגלילי וכר' עקיבא **ולאפוקי מדר' אליעזר דאמר** התם בהוריות **נשיא מביא שעיר** קמ"ל מניינא חמשה מביאין קרבן עולה ויורד דאפילו נשיא: **מניינא למה לי לאפוקי מדר' אושעי' דאמר י"ג אבות נזיקין** שומר חנם והשואל כו'. דאי אמר אלו אבות נזיקין השור והבור הוה אמינא תנא ושייר הני דר' אושעיא קמ"ל ארבעה אבות למעוטי דר' אושעיא. מ"ט לרב כדאית ליה ולשמואל כדאית לי' לרב דאמר מבעה זה אדם משום הכי ממעט דר' אושעיא דתנא תנא אדם וכל דדמי ליה ולשמואל דאמר מבעה זה השן אמר לך תנא בנזקי ממונו מיירי ולא נזקי גופו ולמעוטי דר' אושעיא דהוו נזקי גופו: **ולר' אושעיא** דתני י"ג **מניינא למה לי לאפוקי מדר' חייא דאמר כ"ד אבות נזיקין** ומ"ט ממעט להו ר' אושעיא דקסבר בממונא קא מיירי והני דר' חייא קנסי הוו: **ור' חייא מניינא** דידיה **למה לי למעוטי מפגל** בקדשים. כהן האומר הריני שוחט זבח זה של פלוני על מנת להקטיר ממנו כזית חוץ לזמנו. **ומסור** המלשין על ממונו של חברו לגוים והני פטירי מלשלומי דלא עבדי מעשה בידים אלא בדיבורא בעלמא ואי קשיא לר' חייא אם כן עדים זוממין ומוציא שם רע דקא חשיב להו הא בדיבור בעלמא קא עבדי אמר לך עדים זוממין כתיב בהו כאשר זמם לעשות. ומוציא שם רע הא קא אמרינן דעבד מעשה דאמר לא מצאתי לבתך בתולים הלכך קא חשיב להו: **בשלמא פטור לגמרי.** מחטאת לא משכחת לה דהא כתיב בהו כרת בכולן דהיינו שגגתו חטאת: **לכך יצאת כרת באחותו לחלק.** לחייב על כל אחת ואחת דמה אחותו מיוחדת שהיא ערוה וחייב על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת אף כל שהיא ערוה חייב על זדונה כרת ועל שגגתה חטאת: **והלא שלמים בכלל כל הקדשים היו.** דכתיב אמור אליהם לדורותיכם כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים וגו' אף אחותו נמי יצאה מן הכלל ללמד על הכלל כולו: **אמר לך רב ביבי ומינה.** דהא בריית' סייעתא **לאו מי אמרת** כו': **הכא נמי מה אחותו מיוחדת שהיא ערוה ואין לה היתר** לעולם **בחיי אוסרה.** שאינה ניתרת לעולם לאחיו ג) שאוסרה **אף כל שאין לה היתר בחיי אוסרה: יצאת אשת איש שיש לה היתר בחיי אוסרה.** שאם נתן לה גט מותרת וכן נדה יש לה היתר לבעלה לאחר נדתה הילכך לא מצי אחותו ללמד על הכלל כולו: **א"ר יונה** כו'. מהכא ילפת לחלק **דאמר קרא כי כל אשר יעשה מכל התועבות** וגו' וכולהו עריות בין אחותו בין אשת איש בין נדה כולהו שייכי בהאי קרא ויצאת ש"מ להיקש הוא ואין משיבין על ההיקש אלא מה זו שיצאת חייבין עליה בפני עצמה אף כל השאר נמי [אף] אותן שיש בהן היתר בחיי אוסרן: **ולר' יצחק.** דפליג במס' מכות עלה דההיא דתנן כל חייבי כריתות שלקו נפטרין מידי כריתתן וקא מפיק להאי ד) **למה יצאת כרת באחותו לדונו בכרת ולא במלקות** א"כ לחלק לחייב על כל אחת **מנא ליה: נפקא ליה מואל אשה בנדת טומאתה.** דמצי למימר ואל נדה בטומאתה אמאי קאמר ואל אשה סמוך לפרשה דעריות דהאי ואל אשה ש"מ **לחלק על כל אשה ואשה** של עריות לחייב בין על אחות אביו בין על אחות אמו: **הני למה להון לחלק.** פשיטא דחייב על כל אחת ואחת בפני עצמה דהרי **שמות מוחלקין** הן דזו קרויה אחותו וזו קרויה אחות אביו וזו אחות אמו **וגופין מוחלקין** דשלש נשים הוויין: **אלא אימא** מיתבעי להון **לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו.** ומשכחת לה ברשיעא בר רשיעא כגון שבא על אמו והוליד ממנה שתי בנות וחזר ובא על אחת מן הבנות והוליד בן ואותו בן בא על הבת האחרת שהיא אחותו מאביו ואחות אמו ואחות אביו דהכא שמות מוחלקין וגוף אחד. **מיתבעי להון** לחייב

א) עיי"ש בגירסת ס"י בשטמ"ק. ב) נראה דחסר כאן וצ"ל להביא פרידה אחת אי אפשר כלומר שמביא וכו' לערב ומ"מ צריך להביא השניה וע"ש בסוגיא [המגיה בווילנא] ג) כ"ה בכל כתה"י אמנם לכאורה צ"ל לאחיה. ד) נראה דצ"ל להא כרת דכתיב באחותו דיצאת לדונו וכו'. [המגיה בווילנא]

[א]לאחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר [א]שאין עונשין מן הדין ור' יצחק סבר עונשין מן הדין ואיבעית אימא יליף עונש מאזהרה [ב]א"ר אלעזר א"ר הושעיא כל מקום שאתה מוצא ב' לאוין וכרת אחד [ב]חלק חטאת ביניהן ומאי היא [א]מפטם וסך [ג]דכתיב [1]על בשר אדם לא ייסך ובמתכונתו וגו' כרת אחד דכתיב [2]אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו וכי מאחר דלאוין [ד]מוחלקים כרת דאחותו דכתב רחמנא ל"ל לר"י כדאית ליה [ה]לרבנן מיבעיא להו לומר שאין עונשין מן הדין [ו](לר' יצחק מפיק ליה לחייב על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו ורבנן [ז]דנפקא להון מן אחותו דרישא ור' יצחק סבר אחותו דרישא אורחיה דקרא היא ומפיק לחלק מאחותו דסיפיה דקרא לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ושהיא אחות אמו) אמר רנב"י אף אנן נמי תנינא המפטם את השמן המפטם את הקטרת והסך בשמן המשחה ל"ל דתניא המפטם את הקטרת [ח]במיצעא לאו הא קמ"ל מה קטרת לאו בפני עצמו וחייבים עליה [ט]כרת בפני עצמו אף מפטם שמן וסך נמי כיון [י]דלאו בפני עצמו חייבים עליו בפני עצמה וכ"ת דקא בעי למיתנא פיטומין בהדי הדדי ניתנהו איפכא המפטם את הקטרת והמפטם את השמן והסך [יא]שמן המשחה אמאי פלגיה לשמן לאו הא קמשמע לן דיש חילוק חטאות ביניהן ש"מ: **הבא על הזכור:** תנא במאי קא חשיב אי בגברי דל האשה הנרבעת ובצרא לה חדא אי בנשי קחשיב דל מינהון הבא על הזכור ועל הבהמה ובצרי להו תרתי א"ר יוחנן לעולם תנא גברי קחשיב ותני הכי הבא על הזכור [יב]והביא זכור עליו [ג]ור' ישמעאל היא דאמר חייב שתים והא מדקתני מגדף בסיפיה ומוקמינן לה כר"ע רישא נמי ר' עקיבא וכ"ת ר"ע היא וברישא סבר לה [יג]כר' ישמעאל והאמר ר' אבהו [ד]הבא על הזכור והביא זכור עליו לר' ישמעאל דמפיק ליה מתרתי קראי [3]מואת זכר לא תשכב [4]ומולא יהיה קדש מבני ישראל חייב שתים לר"ע [ב]אינו חייב אלא אחת דמחד קרא נפיק ליה את זכר לא תשכב [ה]קרי ביה לא [יד]תשכיב אלא רישא ר' ישמעאל [ו]ובמגדף סבר לה כר"ע אי הכי ניתני נמי הבא על הבהמה [טו]והביא בהמה עליו הא אמר אביי הבא על הבהמה והביא בהמה עליו אף לר' ישמעאל אינו חייב אלא אחת דכי כתיב קרא בגברי כתיב ר"א משמיה דרב אמר תנא תני שלשים ושלש חטאות ותני שלש כריתות לסיומינהו [טז]בכריתות דקתני סיפא פסח ומילה במצות עשה ומילה אמאי קתני להו ואיתימא לאיתויי קרבן עליהון מי מייתי [יז][ז]והתני' הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים דכתיב [5]תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה והנפש אשר תעשה ביד רמה מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה אף כל שב ואל תעשה אלא לאו ש"מ תנא שלשים ושלש חטאות [יח]מאן דעבדי בשוגג והדר תנא שלש כריתות [יט]לסיומינהו לכריתות ש"מ: **המחלל את השבת:** אמרי שבת מ' חסר אחת הוויין א"ר יוחנן תנא שגגת שבת וזדון מלאכות דלא מחייב אלא חדא [ח]דתניא הנה שהיא אחת [ג]שגגת שבת וזדון מלאכות וניתני זדון שבת ושגגת מלאכות דמחייב מ' חסר אחת דתניא [6]ועשה מאחת מהנה פעמים שחייב אחת על כולן ופעמים שחייב על כל אחת ואחת [כ](דתניא) [ט]אחת שהיא הנה זדון שבת ושגגת מלאכות תנא שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה דמחטאת מיהא לא מיפטר וכן אתה מוצא גבי עבודת כוכבים דקתני (א) [ד]שגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות [י]שגגת עבודת כוכבים היכי דמי אילימא דעמד בבית עבודת כוכבים וסבר בית הכנסת היא והשתחוה הרי לבו לשמים ואלא דחזא אנדרטא וסגיד לה אי דקבליה עליה באלוה בר סקילה הוא ואי דלא קבליה באלוה [כא]לאו מידי הוא אלא מאהבה ומיראה הניחא לאביי דאמר חייב אלא לרבא דאמר פטור מאי איכא למימר

שאין עונשין מן הדין. דלא אמרינן מה אחותו מן האב גרידא או מן האם גרידתא ענש עליה מן האב ומן האם לא כ"ש: **אי בעית אימא.** לר"י אין עונשין מן הדין ועונש באחותו מן האב ומן האם לר' יצחק נפקא ליה דיליף עונש מאזהרה כשם שהזהיר עליה כשאר עריות כך ענש עליה ואזהרה דידה מפרש במסכת מכות (דף יד.) דאמר קרא [כב]ערות בת אביך או בת אמך [י]אין לי אלא בת אביך שלא בת אמך ובת אמך שלא בת אביך בת אביך ואמך מנין ת"ל [שם] אחותך היא לא תגלה ערותה וכשם שהזהיר עליה כך ענש עליה: [כג]**א"ר אלעזר חלוק חטאות.** שאם עשאן שניהם בהעלם אחת חייב שתים: **כרת באחותו.** דפרט בה קרא למאי אתא: [כד]הגה"ה כיון דלאוין מחלקין לא מיבעי ליה לחלק על אחותו שהיא אחות אביו ואחות אמו שהרי יש בה ג' לאוין: ה"ג **לר' יצחק כדאית ליה** [כה]**לרבנן מיבעי להו לאחותו בת אביו ואמו לומר שאין עונשין מן הדין.** וכוליה קרא משום אחותו דסיפא אתא ובשביל חדוש אחד דרך לשנות פרשה שנאמרה: **לרבי יצחק מיבעי ליה כו'** עד סיפא ל"ג לה ופירוש משובש הוא מתלמידים טועין [כו] עד כאן הגה"ה: **וחייבין עליהן** [כז]**בפני עצמה.** על כל אחד כי עביד להו בהעלם אחד: **תנא מאי קחשיב.** מכדי אמרן לעיל [ו] מניינא להכי אתא שאם עשאן כולן כו' היכי משכחת לה לשלשים וארבע חטאות בחד (ב): [כח]**גברא.** הוא דרבע לבהמה: [כט]**איתתא.** כגון שנבעלה לבנה ולבן בעלה ולחמיה ולחתנה ולבהמה וכן כולם: **הבא על הזכור ועל הבהמה.** דאין כאן לד אשה. פסח ומילה לא מצי למיפרך דלאו משום חטאות נקט להו דהא לאו בני קרבן נינהו דאין קרבן אלא על לאו כדמפרש לקמן: **ור' ישמעאל היא.** בפרק ד' מיתות [מ]: **והא מדקתני.** בכלל כריתות מגדף לאשמועינן דמביא קרבן ומוקמי לה לקמן כר"ע דאמר בסוף פירקין (דף ז.) מגדף מביא קרבן רישא נמי ר"ע: [ל]**דאמר רבי אבהו.** בפרק ד' מיתות (סנהדרין נד:) לא יהיה קדש [נ] אזהרה לנשכב ועונש מגזירה שוה דכתיב [ס]וגם קדש היה בארץ. ואי קשיא גבי עריות היכן מצינו אזהרה לאשה כמו לזכר דאשכחן בכולהו לאו פריך הכי שאני התם כיון דאיהי נמי מיתהניא משכיבה קרינא בה הנפשות העושות אבל משכב זכר דלא מתהני בעי אזהרה. (ג) [לא]**ובגברי כתיב** דאין זכור לבהמה ולא מיקרי קדישות: **ר"א אמר. בגברי** חשיב ודקא קשיא לך (ד) דאשה נרבעת תנא ל"ג חטאות חשיב בחד גברא בהעלם אחד ותנא אשה נרבעת ופסח ומילה לסיומינהו לכריתות: **והנפש אשר תעשה ביד רמה.** בעבודת כוכבים הכתוב מדבר: **מה עבודת כוכבים שב ואל תעשה.** וחייבין על זדונו כרת ועל שגגתו חטאת כדכתיב לעיל מיניה עז בת שנתה לחטאת: **אף כל שב ואל תעשה.** שזדונו כרת ושגגתו חטאת: **מ' חסר אחת הן.** ליתני [לב]ע"ה כריתות: **תנא שגגת שבת.** דסבור שהיום חול: **וזדון מלאכות.** שיודע שמלאכות הללו אסורות בשבת דא"נ עביד לכולהו אבות מלאכות אינו חייב אלא אחת דליכא אלא חדא שגגה ומתניתין בתר חיוב חטאת נקטינהו לכריתות: **הנה שהיא אחת.** דכתיב ועשה מאחת מהנה וה"ל למיכתב אחת מהנה מאי מאחת משמע פעמים שחייב מעבירה אחת הנה כלומר כמה חטאות ומהנה מעבירות הרבה חטאת אחת: **שגגת שבת וזדון מלאכות.** ועשה מלאכות הרבה אינו חייב אלא אחת: **זדון שבת.** דיודע שהיום שבת: **ושגגת מלאכות.** דאינו יודע שמלאכות הללו אסורות אבל יודע מלות שבת בדבר אחד כגון דידע שאסור לצאת חוץ לתחום (ה): **אחת שהיא הנה.** על מלוה אחת כגון שבת חייב כמה חטאות: **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה.** למיתני לאשמעינן חדוש דאע"ג דהזיד במלאכות לא מפטר מחד חטאת: לישנא אחרינא **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה.** דמילתא פסיקא ליה דמכי שגג אשבת לא מיפטר מיהא מחד חיובא [לג]חטאת דא"נ שגג אף במלאכות מחייב חדא אבל [לד]שגגת מלאכות דליחייב בכל חדא וחדא לא פסיקא ליה דזימנין דמיפטר מהך חיובא כגון שגג אף בשבת דהעלם זה וזה בידו ואמרינן במסכת שבת (דף ע:) דלא מחייב אלא חדא והכי מסתברא דבשגגת שבת קמיירי מדחשיב גבי עבודת כוכבים במתני' חדא ותו לא מכלל דבשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות קמיירי דאי בשגגת [לה]עבודה איכא ד' חטאות בד' עבודות זיבח וקיטר וניסך והשתחוה: **הרי לבו לשמים.** דאי נמי בבית עבודת כוכבים השתחוה לשמים לאו איסורא עבד וליכא חטאת: ה"ג **אי דלא קבליה עליה באלוה לאו כלום הוא.** דכיון דלא נעשה לשם עבודת כוכבים השתחואה דידיה לאו כלום היא: **אלא.** השתחוה לעבודת כוכבים מאהבת אדם ומיראת אדם דסבר מותר לעבוד עבודת כוכבים מאהבה ומיראה וזדון [לו]מלאכות קרי משמתכוין לעבוד:

תוספות **לומר שאין עונשין מן הדין.** תימה דלעיל משמע דאיצטריך אחותו לחלק על אחותו שהיא אחות אביו כו' הא חדא מיהא מחייב ואמאי הא אין עונשין מן הדין מיהו איכא למימר דמהא יליף כיון דגלי הכא ה"ה לעיל אך קשה דלקמן פ"ג (דף יג.) תנן יש אוכל אכילה אחת וחייב כו' ואמאי דלמא לא מחייב כיון דחמיר טפי וכ"ת דיליף מהכא מה לאחותו שכן לא הותרה מכללה ויש מתרצין דשאני הכא דליכא אלא איסור אחותו וחמירא טפי ב' לדדין מגד א' להכי אמרי' אין עונשין מן הדין אבל לקמן פ"ג דאיכא איסורין אחרים חייל שפיר ע"י כולל ומוסיף בבת אחת תימה מ"ש גבי בתו מאנוסתו דיליף ק"ו (בסנהדרין עז.) מבת בתו דחשיב גלוי מילתא ולא הוי אזהרה מן הדין וי"ל משום דבת בתו באה מכח קורבת בתו וא"ה לבת בתו בלא בתו אבל הכא משכחת אחותו בת אביו שלא בת אמו או להפך: **לר' ישמעאל דמפיק ליה כו'.** תימה מתני' היכי מתוקמא דהא אלא יהיה קדש לא כתיב כרת והיכי משכחת בה חיוב חטאת וי"ל דכיון דכתיב כרת אמשכב זכור הוי ליה ב' לאוין וכרת אחד: **לסיומינהו לכריתות.** תימה א"כ ליחשוב נמי הביא זכור עליו והביא בהמה עליו:

מסורת הש"ס

א) סנהדרין נד. [וש"נ], ב) מכות יד., ג) סנהדרין נד:, ד) שם, ה) [ע"ש], ו) ע' בס' ב"ש ובספר בה"ז, ז) מכות יג., ח) שבת ע. קג: סנהדרין סב., ט) שם, י) [סנהדרין סא: שבת עב:], כ) [ויקרא יח], ל) [דף ג:], מ) [סנהדרין נד:], נ) [דברים כג], ס) [מ"א יד],

שינויי נוסחאות

א] לחייב על אחותו. (ש"מ): **ב] אחד חלוק חטאות.** (ש"מ): **ג] וסך שני לאוין דכתיב.** (ש"מ): **ד] מחלקין.** כרת דאחותו למה לי. (ש"מ): **ה] ליה לדונו בכרת ולא במלקות לרבנן מיבעיא כו' מן הדין וכולה קרא משום אחותו דסיפא אתא ו] מן** תיבת לר' יצחק כו' עד תיבת אמר רנב"י בס"א איתו. (ש"מ, וכ"ה בברה"ז ע"פ רש"י): **ז] ורבנן נפקא להון.** (ש"מ): **ח] במיצעא.** ס"א **בי' מיצעא.** (ש"מ): **ט]** תיבת כרת נמחק. (ש"מ): **י] כיון דיש להם לאו בפני עצמן חייבים עליהם בפני עצמן.** (ש"מ): **יא] והסך בשמן.** (ש"מ) **יב] הזכור והמביא זכור.** (ש"מ): **יג] לה ר' עקיבא כר' ישמעאל.** (ש"מ): **יד] לא תַשְכַּב.** (ש"מ): **טו] והמביא בהמה.** (ש"מ): **טז] לסיומינהו לכריתות וממאי דקתני.** (ש"מ): **יז] ומי מייתי קרבן והתניא.** (ש"מ): **יח]** תיבות מאן דעבדי בשוגג נמחק. (ש"מ): **יט] לסיומינהו.** ס"א **למימלינהו.** (ש"מ): **כ] ואחת ותניא אחת.** (ש"מ): **כא] לאו כלום הוא.** (ש"מ): **כב] נ"ל אחותך בת אביך** (כ"ה בפסוק). (גליון): **כג]** תיבות א"ר אלעזר נמחק. (ש"מ): **כד]** תיבת הגהה נמחק. (ש"מ): **כה] ליה לדונו בכרת ולא במלקות ולרבנן.** (ש"מ): **כו]** תיבות ע"כ הגהה נמחק. (ש"מ): **כז] עליהן כרת בפני עצמו.** (ש"מ): **כח] בחד גברא** [הס"ד, ומה"ד] **דל האשה הנרבעת.** לבהמה [תיבות הוא דרבע נמחק]. (ש"מ): **כט] אי איתתא היא.** (ש"מ): **ל] והאמר ר' אבהו.** (ש"מ): **לא] בגברי כתיב.** (דפו"ר, וע' הגהת הב"ח): **לב]** ע"ה. צ"ל ע"ד. (גליון): **לג] מחד חיובא דחטאת דא"נ.** (ש"מ): **לד] אבל אי תני זדון שבת ושגגת.** (ש"מ): **לה] עבודות וזדון ע"ז איכא ד' כו' זיבוח וקיטור וניסוך והשתחואה.** (ש"מ): **לו] וזדון עבודות קרי.** (ש"מ):

תורה אור השלם

1. עַל בְּשַׂר אָדָם לֹא יִיסָךְ וּבְמַתְכֻּנְתּוֹ לֹא תַעֲשׂוּ כָּמֹהוּ קֹדֶשׁ הוּא קֹדֶשׁ יִהְיֶה לָכֶם: שמות ל לב
2. אִישׁ אֲשֶׁר יִרְקַח כָּמֹהוּ וַאֲשֶׁר יִתֵּן מִמֶּנּוּ עַל זָר וְנִכְרַת מֵעַמָּיו: שמות ל לג
3. וְאֶת זָכָר לֹא תִשְׁכַּב מִשְׁכְּבֵי אִשָּׁה תּוֹעֵבָה הוּא: ויקרא יח כב
4. לֹא תִהְיֶה קְדֵשָׁה מִבְּנוֹת יִשְׂרָאֵל וְלֹא יִהְיֶה קָדֵשׁ מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל: דברים כג יח
5. הָאֶזְרָח בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלַגֵּר הַגָּר בְּתוֹכָם תּוֹרָה אַחַת יִהְיֶה לָכֶם לָעֹשֶׂה בִּשְׁגָגָה: במדבר טו כט
6. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר נֶפֶשׁ כִּי תֶחֱטָא בִשְׁגָגָה מִכֹּל מִצְוֹת יְיָ אֲשֶׁר לֹא תֵעָשֶׂינָה וְעָשָׂה מֵאַחַת מֵהֵנָּה: ויקרא ד ב

הגהות הב"ח

(א) גמ' דקתני חדא שגגת ע"ז וזדון: (ב) רש"י ד"ה תנא וכו' בחד גברא הס"ד ואח"כ מ"ה דל האשה הנרבעת כו' דהוא דרבע לבהמה הס"ד ואח"כ מ"ה אי בנשי אי איתתא: (ג) ד"ה דאמר רבי אבהו וכו' אזהרה הס"ד ואח"כ מ"ה בגברי כתיב דאין זנות לבהמה: (ד) ד"ה ר"א אמר וכו' קשיא לך דל האשה: (ה) ד"ה ושגגת מלאכות וכו' לתחום וזה היא אחת שהיא כצ"ל והד"א:

גליון הש"ס

גמ' ובמגדף ס"ל כר"ע. ע' סנהדרין סד ע"ב תד"ה וכי ושם ל ע"ב ברש"י ד"ה וכי ובצלאר שבע שם:

עין משפט נר מצוה

ט א מיי' פ"א מהלכות כלי מקדש הל' ד ה:
י ב מיי' פ"ד מהלכות שגגות הלכה א:
יא ג מיי' שם פ"ז הלכה ב ג:
יב ד מיי' שם הל' א:

מוסף רש"י

שאין עונשין מן הדין. מדין ק"ו, דיני ממונות ומלות עשה והלכות עבודה ופסולי קדשים אתה למד מק"ו אבל לא אזהרות ועונשין (חגיגה יא:). **חלק חטאת ביניהן.** שהלאוין מחלקין לחטאות (מכות יד:). **הבא על הזכור והביא זכר עליו.** בהעלם אחת, **ור' ישמעאל היא דאמר חייב שתים.** דשני לאוין הם דמתרי קראי אתו לפיכך חלוק חטאות ביניהם. והביא זכר עליו גרסינן ולא גרסינן זכור, דלא מקרי זכור אלא נקב המשכב (סנהדרין נד:). **דכי כתיב קרא.** לא יהיה קדש, **בגברי כתיב.** בזנות דגברי כתיב אבל לבהמה אין זנות כדילפינן ביבמות (נט:) מאתנן זונה ומחיר כלב ולא שייך בה לשון קדשות (סנהדרין נד:). **הוקשה כל התורה כולה לעבודת כוכבים.** הוקשו כל עבירות שבתורה בשגגתן לעבודת כוכבים לענין קרבן, מה עבודת כוכבים כרת של על דבר שהוא שב ואל תעשה כן והוא עמד ועשאו, אף כל שב ואל תעשה, אבל כרת של עמוד ועשה והוא ישב ולא עשה אין בו קרבן, ופסח ומילה עמוד ועשה הוא (מכות יג:). **הנה שהיא אחת.** דאמרן פעמים שחייב אחת על כולן מאי היא, **שגגת שבת וזדון מלאכות.** דיודע שהמלאכות אסורות בשבת אבל שכח ששבת היום (שבת ע:). **ועשה מאחת מהנה.** הוה ליה למכתב ועשה אחת מהנה, אי נמי ועשה מהנה, אי נמי ועשה אחת ולשתוק, מדכתבינהו הכי ש"מ למדרש כל חד וחד לחודיה, לחייבו על אחת ועל מאחת, כלומר מקצת העבירה, על הנה ועל מהנה, כדמפרש הנה אבות מהנה תולדות, ולמידרשינהו נמי כי הדדי הכי מדסמכי להדדי (סנהדרין סב.) ודרוש הכי פעמים שכל מעשה עבירותיו חשוב אחת ופעמים שהוא קרוי הנה לשון רבים (שבת ע.). **אחת שהיא הנה.** דאמרן פעמים שחייב על כל אחת ואחת מאי היא, כגון שעשאן בזדון שבת ושגגת מלאכות דאיכא שגגות טובא (שם ע:). **אלא מאהבה ומיראה.** יודע שאסורה עבודת כוכבים בעבודות הללו, אבל שגג בכך כסבור שאין עבודת כוכבים בתורה מאהבה ומיראת אדם, והוי כשגגת עבודת כוכבים וזדון עבודות דמחייב חדא (סנהדרין סב.).

שיטה מקובצת

לחייב על אחותו שהיא בת אביו ובת אמו לומר **שאין עונשין מן הדין.** עיין בהשמטות: **וכי מאחר דלאוין מחולקין כרת דאחותו למה לי.** עיין בהשמטות: **אמר רנב"י.** כתוב בגליון ולא גריס בקונטרס אף אנן נמי תנינא עד [ציון] המשנה ושיבוש בספרים מתלמידים הטועים ע"כ: **אף אנן נמי תנינא.** וא"ת תיפוק לי מדתני המפטם והסך אלמא דמחייב על כל חד מינייהו וי"ל דהו"א דלא מחייב אכל חדא. (מתוס' הר"פ וגי'): **אי בנשי קחשיב דל מינהון וכו'.** גליון קצת קשה למה לא פריך ממולך דלא מצינו אשה שתתחייב דכתיב מזרעך וכן המעלה אברים בחוץ דשמא לא מחייב רק אותן שראויין להקריב בפנים ע"כ. (גליון): **דל מנהון הבא על הזכר וכו'** עד **אלא לרבא וכו'.** עיין בהשמטות:

רבינו גרשום

על אחותו בת אביו ובת אמו. דהא לא אשכחן בקרא אלא בת אביך או בת אמך לומר שאין עונשין מן הדין אע"ג דאתיא מק"ו. השתא בת אביו שלא בת אמו מיחייב בת אביו ובת אמו כ"ש: **ור' יצחק.** לא בעי להכי קרא אלא קסבר עונשין מן הדין: **ואי בעית אימא.** לעיל קא מהדר לר' יוחנן דאמר לכך יצתאת [כרת באחותו] לחלק אי בעית אימא לחלק יליף עונש מן אזהרה מה אזהרה דהיינו לאו כתיבא אכל ערוה וערוה אף עונש כרת נמי [הוי כמאן דכתיב בכולהון] מחייב על כל ערוה וערוה: **חילוק חטאות ביניהן.** אע"ג דחטאת לא אתי אלא במקום כרת אפילו הכי כיון דכתיבי ב' לאוין וכרת אחת משמע כרת אכל לאו ולאו: **וכי מאחר דלאוין מחלקין לחטאות.** הוא הדין לעריות דאית בהו הרבה לאוין וכרת אחת. אלא **כרת באחותו** אמאי איצטריך: וקסבר ר' **יצחק אחותו דרישיה דקרא** לאו לדרשא אתי אלא **אורחיה דקרא הוא** ולגופיה איצטריך איש אשר יקח את אחותו ואחותו דסיפיה מיבעי ליה לחלק. ואי קשיא אמאי קאמר ר' יצחק אחותו דרישא אורחיה דקרא הוא הא מפיק ליה לדונו בכרת ולא במלקות. ההוא לא מפיק אלא מכרת ולא מאחותו. ואמר לן ר' דבמס' מכות (יד.) קא מהדר האי אי בעית אימא יליף עונש מאזהרה עלה דר' יצחק דאמר עונשין מן הדין וקאמר אי בעית אימא אחותו בת אביו ובת אמו לאו מן הדין יליף עונש מאזהרה ולא מן הדין שהרי כתיב אזהרה באחותו בת אביו ובת אמו דכתיב ערות בת אשת אביך מולדת אביך ויליף עונש מאזהרה. והכא לא מיתוקמא הכי משום דרבנן לא בעי ילפי הכי עונשין מאזהרה אלא מיתבעי להו כרת באחותו לומר שאין עונשין מן הדין: **אף אנן נמי תנינא.** כר' אלעזר אמר ר' אושעיא דלאוין מחלקין: **דמה קטרת לאו בפ"ע.** דכתיב והקטרת אשר תעשה במתכונתה לא תעשו וחייב עליה בפני עצמה כדכתיב איש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרת: **וכי תימא.** מיהא לא איריא דמשום הכי תנא מפטם את הקטרת במיצעי משום דקא בעי למיתני פיטומין גבי הדדי א"כ **ניתני איפכא: אי בגברי.** קא חשיב דהני ל"ו כריתות אי עבדי להו ל"ו גברי מיחייב כל חד כרת א"כ דל [אשה] **הנרבעת** לבהמה מבינייהו: **אי בנשי קא חשיב.** דאי עבדי להו ל"ו נשי גבי [הדדין] מיחייבא כל חדא כרת: **דל מינייהו הבא על הזכור ועל הבהמה.** דהני לא מיתוקמי אלא בגברי ובצר להו תרתי אי אמרת מילה נמי הא ליתא בנשי הא לא קשיא דלא מיירי אלא בלאוי. **ותני הכי** (א). דל אשה הנרבעת ותני הכא במקומה והביא זכור עליו דהוא נשכב לזכור: **ור' ישמעאל הוא דאמר חייב שתים.** דנפיק ליה מתרי קראי כדאמר לקמן: **והא מדקתני מגדף** בהני **ומוקמי' לה כר' עקיבא.** דלא בעי מעשה אלמא **רישא נמי ר' עקיבא** היא ור' עקיבא סבירא ליה בהבא על הזכור והביא זכור עליו דאינו חייב אלא אחת א"כ בצרא להו חדא: **וכי תימא.** כולה מתניתין ר' עקיבא **וברישא** בהבא על הזכור **סבר לה** ר' עקיבא **כר' ישמעאל.** דמפיק ליה מחד [קרא] **אינו חייב אלא אחת** אלמא לא סבר לה כר' ישמעאל: **אלא רישא** וסיפא **ר' ישמעאל ובמגדף סבר לה כר' עקיבא.** דלא בעי מעשה אע"ג דכתיב בעשותה ועשה הוא. לר' ישמעאל דמחייב שתים: **ומולא יהיה קדש.** היינו שלא יהא נשכב כזונה: **ולר' עקיבא.** דמפיק ליה מחד [קרא] **אינו חייב אלא אחת: אמר אביי.** לר' ישמעאל דמחייב שתים היינו דליתני נמי והביא בהמה עליו חדא: **האמר אביי כו'.** דכי כתיב לא יהיה קדש **בגברי כתיב.** שלא יהא נשכב לאדם ולא לבהמה. והאי דקא בעי קרא בזכר אזהרה לנשכב מה שאין כן בשאר עריות היינו טעמא דבשאר עריות סגיא לתרוייהו בחדא אזהרה שהרי הנשכבת נהנית כשוכב הכא בזכור הנשכב אינו נהנה: **ר' אלעזר משמיה דרבא** (ב) **אמר.** לעולם בגברי קא חשיב ולא צריך לאפוקי אשה הנרבעת **דתנא תנא ל"ג חטאות ותנא ג' כריתות** דלית בהו חטאת **לסיומינהו** להשלים ל"ו כריתות **וממאי** דתנא כריתות בלא חטאות **מדקתני סיפא פסח ומילה** דלית בהו חטאת דהני מצות קום עשה נינהו: **הוקשה כל התורה כולה לע"ז.** משום דכתיב דבר ה' בזה היינו שבזה על דבור ראשון לא יהיה: ותנא נמי כרת דהאשה הנרבעת לסיומא דכיון דליתא בגברי לית בה חטאת, והנך אחריני דהוו לא תעשה ואיתנהו בגברי אית בהו כרת וחטאת: **המחלל את השבת.** קא חשיב ליה בכרת אחת: **אמרי.** והא שבת יש בו ל"ט כריתות לאבות מלאכות שלו: **אמר ר' יוחנן.** תנא דידן קא חשיב למחלל שבת בחד כרת קא מיירי **בשגגת שבת וזדון מלאכות** כדתניא **הנה שהיא אחת** בשעשה מלאכות הרבה ואינו חייב אלא אחת היינו **שגגת שבת וזדון מלאכה** שאינו יודע שהוא שבת אבל יודע שמלאכות אלו אסור בשבת וכיון דעשאן בזדון בידיעה אין בהן קרבן אלא על שגגת שבת בלבד: ואמאי מוקים המחלל את השבת דבשגגת שבת וזדון מלאכות מיירי דאינו חייב אלא אחת **וניתני בזדון שבת ושגגת מלאכות** דליחייבה ל"ט כו': **תנא.** דמתניתא **שגגת שבת וזדון מלאכות עדיפא ליה** למיתני לאשמועינן רבותא דאף על גב דהזיד במלאכות **מן חד חטאת מיהא לא מיפטר.** ט"א משום הכי עדיפא ליה למיתני (ג) דבין שגג בשבת מיפטר לאפוקי זדון שבת ושגגת מלאכות מיירי: **הרי לבו לשמים.** דהא סבור בית הכנסת הוא ולא מיחייב מידי: **ואלא דחזא אנדרטא.** צלם שאינו עשוי לשם עבודה זרה וסגיד ליה מאי שוגג איכא הכא כיון שאינו עבודה זרה דקתני במתני' דלא מיחייב אלא חדא משום דבשגגת עבודה זרה וזדון עבודות מיירי: **וכן אתה מוצא גבי.** העובד עבודה זרה לגמרי מחטאת: **ואי לא קבליה לאו מידי עביד** ולא מיחייב: **אלא** כגון דשגג בעבודה זרה דסבר מותר לעובדה בשאינו עושה אלא **מאהבה** של שלטון או **מיראה** וזדון (מלאכות) [עבודות] הכא ליכא זדון (מלאכות) [עבודות] דהא לא עביד במזיד אלא להכי קרי זדון (מלאכות) [עבודות] דמתכוין לעבוד מאהבה: **הניחא לאביי דאמר חייב.** העובד מאהבה ומיראה ומיתוקמא מתני' בהכי דהיינו שגגת ע"ז:

א) נראה דל"ל לעולם בגברי קחשיב והא דמקשת דל האשה הנרבעת תני הכי במקומה וכו'. [המגיה בווילנא] ב) בגמ' אי' משמיה דרב. ג) נראה דל"ל דכי נמי שגג גם במלאכות מ"מ מחדא מיהא לא מיפטר לאפוקי וכו'. [המגיה בווילנא]